

שיעורו השבועי של מו"ר ועט"ר הגאון הגדול הרב צמח מאזוז שליט"א

השיעור משודר מידי שבוע בערוץ "קול ברמה" ביום ראשון בשעה 20:00 | השיעור נמסר ביום ראשון י"ט אב התשפ"ו

פחד ובהלה וגם פתחי הצלה

איזה מנהג נכון לקיים ארבעים יום לפני הימים הנוראים, ומי הוא זה שזכאי לקבל את מתנת ה'רחמים'? בזכות מי זכינו לכבוש את הארץ המובטחת, ומדוע באו רק ברמז דינים רבים שמגבילים את עונש עיר הנדחת? האם יש עצה בטוחה לזכות ל'שלום בית' אמיתי, ועל איזו 'הלכה' היצר הרע לא מקפיד? כיצד ניצלה עיר שלימה על ידי איש מסכן, ומדוע מי שנותן הוא בעצם מקבל?! וגם: כיצד מורידים את המתח מול נהג חילוני שלוקח אותנו ברכב, וקריאה קדושה לאחדות, לקרב אבל לא להתקרב! | "אֲנֹכִי נִתֵּן לְפִנְיֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה" שבוע טוב ומבורך¹.

שנותן, ולא מכוחות עצמנו.
לזכור, יש לנו את ארץ ישראל - כי הקב"ה נתן לנו אותה! לא בחרבנו ולא בכוחנו ולא בשום דבר. כאשר הקב"ה רצה והיינו ראויים לכך, זכינו וחזרנו לארץ ישראל.

שמועה לא טובה

והנה, מה התורה אומרת פה? "כִּי תִשְׁמַע בְּאֶחָת עֲרִיף" - אם תשמע באחד עריך, שמועה לא טובה - "יֵצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיעֵל מִקִּרְיָה, וַיִּדְּחוּ אֶת יִשְׁבִּי עִירָם לְאֹמֶר, גִּלְכָּה וְנַעֲבֹדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יִדְעָתֶם" - הדיחו אנשים יהודים בשביל לעבוד עבודה זרה חס ושלום.

אומרת עליהם התורה: "הִפֵּה תִפָּה אֶת יִשְׁבִּי הָעִיר הַהִיא לְפִי חֶרֶב. הַחֶרֶם אֲתָהּ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּהּ, וְאֶת בְּהֶמְתָּהּ לְפִי חֶרֶב. וְאֶת כָּל שְׂלָלָהּ תִּקְבֹּץ אֶל תוֹף רַחֲבָה וְשִׁרְפָתָהּ בָּאֵשׁ, אֶת הָעִיר וְאֶת כָּל שְׂלָלָהּ כְּלִיל לֵה' אֱלֹקֶיהָ, וְהִיָּתָה תֵּל עוֹלָם לֹא תִבָּנֶה עוֹד. וְלֹא יִדְבַּק בְּיָדָהּ מְאוּמָה מִן הַחֶרֶם".

עוונות 'ראשונים'

בעבר היצר הרע של העבודה זרה היה חזק מאד מאד. אנחנו היום לא מבינים מה התענוג ומה הכיף לקחת איזו חתיכת קרש ולהשתחוות לו, הרי זה שיעוון, זו שטות! איך היו אנשים שנהנו מזה?! אלא שהיה יצר הרע גדול לזה, אבל היום לא נהנים מזה, כי מובא בגמרא במסכת יומא (דף ס"ט ע"ב) שבזמן בית שני, אנשי כנסת הגדולה התפללו וביקשו מהקב"ה שיבטל את היצר הרע של עבודה זרה. אמרו 'לא הן ולא שכרן' - לא רוצים שיהיה לנו יצר הרע שידיח אותנו לעבודה זרה, ולא שיהיה לנו שכר על שנתגבר עליו. לא רוצים את הנסיון הזה. ולכן היום אנחנו

התרת נדרים ארבעים יום קודם ראש השנה

היום - יום ראשון בערב אחרי השקיעה, או ביום שני (כ' באב) - זה ארבעים יום לפני ראש השנה, המנהג שלנו לעשות ביום הזה 'התרת נדרים' (כמו שכתוב בסידורים).

מנהג זה נוסד על פי מה שמובא בזוהר הקדוש (פרשת פקודי דף רמ"ט ע"ב), שמי שנתחייב נזיפה ונידוי בבית דין של מעלה, הוא נשאר בנידוי ארבעים יום, ואין תפלתו נשמעת. ולכן תיקנו לעשות התרת נדרים ארבעים יום לפני ראש השנה, ושוב חוזרים לעשות התרת נדרים בראש חודש אלול - ארבעים יום לפני יום הכיפורים. אבל מלבד התרת נדרים, העיקר הוא שהאדם יזהר מכאן ולהבא בכל נדר, ובכל מעשה שיעשה (כך החיים סימן תקפ"א אות י"ב).

לא בחיל ולא בכח, כי אם ברוחי

נאמר כמה מילים בפרשת השבוע². התורה אומרת (דברים י"ג, י"ג): "כִּי תִשְׁמַע בְּאֶחָת עֲרִיף, אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נִתֵּן לָךְ לְשִׁבְתָּ שָׁם, לֵאמֹר". בתחילת הדברים התורה מדגישה "אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נִתֵּן לָךְ", זה לשון שהתורה חוזרת עליו הרבה פעמים, מפני שטבעו של אדם לחשוב שהוא עשה את הכל, כל מה שיש לו - זה מכוחות עצמו וההשתדלות שלו, וזו טעות גדולה. לכן התורה חוזרת ואומרת פעם ופעמיים, "אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נִתֵּן לָךְ". התורה חוזרת על המשפט הזה לא רק פה בפרשה שלנו, וגם לא רק בהקשר לענין הזה כאן, אלא לכל אורך התורה כולה, אם זה לגבי דברים שהקב"ה נותן לך, או חס ושלום לא נותן לך - תמיד התורה רואה צורך לחזור ולהדגיש ולהזכיר לנו שהקב"ה הוא

1. נאמר כמה דברי חיזוק, יהי רצון שיהיה זה לעילוי נפש רוח ונשמה של אחיי הקדושים, מן ראש הישיבה, רבי מאיר מאזוז, ומר אחי הגאון הגדול רבי רחמים מאזוז, תהי נשמתם בצורה בריאה, אמן. וגם לעילוי נשמת הסבא קדישא, אביו של אבי מורי איש מצליח - החסיד הקדוש רבי רפאל מאזוז. היות שהיום (י"ט באב) יום ראשון, זה יום הילולתו. זכותו תעמוד לנו ולכם ולכל ישראל, אמן כן יהי רצון.
2. יש הרבה עניינים בפרשה הזאת, אבל נדבר על הנושא של עיר הנדחת.

צוחקים על זה, איך היו אנשים משוגעים כאלה שעובדים ע"ז.³ אבל כפי שאנחנו רואים כאן בפרשה, התורה מאד מחמירה בעוון הזה של עבודה זרה. התורה אומרת: אם יִצְאֻ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיעַל מִקִּרְבְּךָ, וַיִּדְּיֻחוּ אֶת יְשִׁבִי עִירָם לֵאמֹר נִלְכָּה וְנַעֲבֹדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יְדַעְתָּם... - הֲכֵה תִכֶּה אֶת יְשִׁבִי הָעִיר הַהִוא לְפִי חֶרֶב - תַּהְרוֹג אֶת כֻּלָּם. ומיד ממשיכה התורה ומפרטת מה עוד צריך לעשות, וְאֵת כָּל שְׁלָלָה תִקְבֹּץ אֶל תּוֹף רֶחֱבָה, וְשִׂרְפָתָהּ בְּאֵשׁ אֶת הָעִיר וְאֵת כָּל שְׁלָלָה כְּלִיל לַה' אֱלֹקֶיךָ. וְהִיתָה תֵל עוֹלָם לֹא תִבְנֶה עוֹד. וְלֹא יִדְבַק בִּידְבֵק מֵאֻמָּה מִן הַחֹרֶם, לְמַעַן יָשׁוּב ה' מִחֲרוֹן אַפּוֹ, וְנָתַן לָךְ רַחֲמִים וְרַחֲמָךְ וְהִרְבָּה, כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם.

שלוש מצוות שהם ארבע

מובא בספר המצוות גדול (עשין ט"ו), שבקטע הזה של התורה יש שלוש מצוות. מצוה אחת - מצות עשה - לשרוף את כל העיר כולה כליל. מצוה שנייה - מצות לא תעשה - "וְלֹא תִבְנֶה עוֹד". העיר הזאת תישאר ככה שממה, ולא יבנו אותה עוד. דבר שלישי⁴, "וְלֹא יִדְבַק בִּידְבֵק מֵאֻמָּה מִן הַחֹרֶם" - לא לקחת כלום מהרכוש של העיר.

פתחי הצלה ל'עיר הנדחת'

אבל הנה אנחנו רואים כאן דבר גדול מאד. למרות שיש כאן בפסוק עונש מחריד, כפי שהתורה אומרת: ששורפים את העיר הנדחת, והורגים את כולם, "וְאֵת כָּל שְׁלָלָה תִקְבֹּץ אֶל תּוֹף רֶחֱבָה וְשִׂרְפָתָהּ בְּאֵשׁ" וגו' - תאסוף ברחוב העיר את כל הרכוש שיש שם, ותשרוף את הכל. למרות שיש כאן דין קשה ותקיף, עם זאת, התורה משאירה פתח של רחמים. ראשית, בתחילת הענין כתוב כאן בפסוק: "כִּי תִשְׁמַע בְּאַחַת עָרֶיךָ" - מהלשון הזה למדו רבותינו במסכת בבא קמא (דף פ"ב ע"א), שלא בכל עיר הדבר כך, אלא אם חס וחלילה קרה דבר כזה בירושלים, הדין שונה, לא שורפים את ירושלים. איך זה רמזו בפסוק? למדו זאת חז"ל ממה שכתוב ב'אַחַת עָרֶיךָ' - דוקא כשזו העיר שלך, אבל ירושלים שהיא לא נתחלקה לשבטים והיא של כל עם ישראל, היא יצאה מהכלל הזה, ואין בה דין עיר הנדחת. עוד למדו רבותינו במסכת סנהדרין (דף ט"ז ע"ב) ממה שנאמר כאן ב'אַחַת עָרֶיךָ', מזה שהתורה כתבה 'עָרֶיךָ' עם יו"ד - מכאן למדנו שאם יש שני ערים 'עיר הנדחת' - שורפים אותן. אבל אם יש שלוש - לא שורפים. כי התורה מצד אחד כתבה ב'אַחַת', אבל מצד שני התורה כתבה 'עָרֶיךָ'. אמנם היה מקום להבין מהלשון 'עָרֶיךָ' שגם אם חלילה היו מאה ערים כאלו - ששרפו את כולם, אבל אי אפשר לומר כן שהרי התורה גם כתבה "אחת", ואם כן מה שכתבה התורה 'עָרֶיךָ', בא ללמד לנו, שרק כאשר היו שני ערים בלבד 'עיר הנדחת', שורפים אותן. אבל אם היו שלוש ויותר - לא נאמר הדין הזה.

עוד המשיכה התורה וכתבה: "יִצְאֻ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיעַל" - והגמרא במסכת סנהדרין (דף ק"א ע"ב) דורשת, 'הם ולא שלוחיה', כלומר, דוקא אם האנשים המסיתים האלה יצאו מהעיר הזו, אז יש לזה דין 'עיר הנדחת', אבל אם שלחו שלוחים

3. דו שיח בחלום

והסיתו את אנשי העיר, אז זו לא עיר נידחת. וממה שכתבה התורה 'יִצְאֻ אֲנָשִׁים', דרשו חז"ל - להוציא את הנשים. כלומר אם חלילה נשים הם שהלכו והסיתו לעבודה זרה, זו לא עיר הנדחת. וכן אם קטנים באו והסיתו לעבודה זרה, אינם נחשבים 'אנשים', וזו לא עיר הנדחת. עוד דרשו חז"ל ממה שנאמר בפסוק 'מִקִּרְבְּךָ' - ולא מן הספר, כלומר אם עיר הנדחת הזאת היתה בגבול, אז לא הורגים ולא שורפים.

פתחי הצלה ל'בן סורר ומורה'

הנה אנחנו רואים שהתורה נתנה כאן כמה פתחים להציל ולמנוע מהעיר מלהקרא 'עיר הנדחת'. יש משהו דומה לזה, פרשת בן סורר ומורה. התורה שם אומרת (דברים כ"א, י"ח-כ"א) "כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵד, אֲיָנָו שִׁמְעַת בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ, וַיִּסְרּוּ אוֹתוֹ וְלֹא יִשְׁמַע אֲלֵיהֶם". ועונשו חמור מאד, אומרת התורה: "וְתִפְשׁוּ בוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ, וְהוֹצִיאוּ אוֹתוֹ אֶל זִקְנֵי עִירוֹ וְאֶל שַׁעַר מִקְדָּמוֹ. וְאָמְרוּ אֶל זִקְנֵי עִירוֹ, בְּנֵנוּ זֶה סוֹרֵר וּמוֹרֵד, אֲיָנָו שִׁמְעַת בְּקוֹלֵנוּ, זֹלָל וְסָבָא. וְהִגְמָהוּ כָּל אָנָּשִׁי עִירוֹ בְּאֶבְנִים נִמְתָּ". זה מה שכתוב בפסוקים ב'תורה שבכתב', אבל הקב"ה נתן לנו גם 'תורה שבעל פה'. והנה למדו רבותינו בתורה שבעל פה כי יש כמה תנאים כדי שיהיה בן סורר ומורה ויהיה חייב סקילה. ובמסכת סנהדרין (דף ע"א ע"א) מובא שאחד מהתנאים הוא: רק אם הקול של אבא ואמא שלו שוה, יש דין בן סורר ומורה. ובאמת במציאות יש דבר כזה? כי הקול של אשה זה לחוד, וקול של איש זה לחוד. ויש שם בגמרא עוד הרבה תנאים והגבלות. ולכן רבותינו אומרים שהדין של בן סורר ומורה לא קרה מעולם. בית ראשון היה שמונה מאות וחמשים שנה עם הזמן של שבעת השופטים. ובית שני היה ארבע מאות ועשרים שנה, ולא קרה אף פעם 'בן סורר ומורה' מכיון שיש את ההגבלות האלה. אם כן נשאלת השאלה, לכאורה אם כן, למה התורה כתבה את זה?

המטרה החינוכית - להזהיר ולהתריע!

אלא אמר מרן ראש הישיבה זצ"ל, יש פה לימוד גדול. אין מטרת הקב"ה חלילה להרוג אנשים, אלא מטרת הקב"ה לחנך אותנו. בהתחלה, בקטנותו, הילד לומד תורה שבכתב, והוא שומע: "כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵד - וְהִגְמָהוּ כָּל אָנָּשִׁי עִירוֹ בְּאֶבְנִים נִמְתָּ", הוא נבהל מהדברים: 'אוי'. ואז כבר הוא יחשוב על כך, וישמר ויזהר שהוא לא יהיה חלילה בן סורר ומורה. אחר כך כשיתעלה ויגדל, הוא ילמד תורה שבעל פה וידע שיש 'פתחים' כאלה שמצילים, דרשות ומיעוטים שנתנה התורה, ואז יגלה ויבין שיכול להיות שלעולם לא יהיה בן סורר ומורה, אבל בנתיים הוא כבר קיבל חינוך בזכות מה שהוא למד בתורה שבכתב, וזו המטרה של התורה: לחנך אותנו!

גדר ואזהרה להנצל מעבודה זרה

כך גם כאן אצלנו בפרשת עיר הנדחת, התורה שבכתב הסתירה את ה'פתחים' והמיעוטים, וגילתה אותם רק בתורה שבעל פה, כך מי שקורא את הפרשה הקצרה הזו של עיר הנדחת - הוא

הגמרא במסכת סנהדרין (דף ק"ב ע"ב) מספרת על רב אשי, שהיה האחרון שבאמוראים והוא שסידר את הגמרא שלנו, פעם אחת סיים את השיעור שלו בישיבה, ואמר: "למחר נפתח בחברין" - בשיעור של מחר נלמד את הסוגיא של 'החברים שלנו', שהם אמנם למדו תורה כמנונו, אבל אין להם חלק לעולם הבא. ואחד מהם הוא מנשה, הבן של חזקיה המלך.

בא אליו מנשה באותו לילה ואמר לו: נו, "חברך וחברא דאבוך קרית לך?" - אתה קורא לנו חבר שלך, חבר של אבא שלך? אשאל אותך שאלה ונראה אם תדע את התשובה. תגיד לי בבקשה, כאשר בוצעים את הלחם לברך המוציא, מאיזה מקום בוצעים? אמר לו רב אשי: לא יודע. אמר לו מנשה: אתה לא יודע הלכה פשוטה כזאת, ואתה קורא לי חבר שלך? רב אשי לא התבלבל, אמר לו: בסדר, תלמד אותי, ואני מחר אגיד את ההלכה הזאת בבית המדרש בשמך.

התפיס מנשה ואמר לו: "אחרי שמברכים המוציא עושים בציעה על הלחם ממקום שנאפה יפה". וכך באמת פסק מרן בשלחן ערוך (סימן קסז ס"א).

רב אשי המשיך לשאול את מנשה: אם אתם כל כך חכמים גדולים, איך הייתם הולכים לעבוד עבודה זרה? "אֲשֶׁר לֹא יָדְאוּ וְלֹא יִשְׁמְעוּ וְלֹא יֵאָכְלוּ וְלֹא יִדְּחוּ" (דברים ד', כ"ח). חתיכת פסל, חתיכת עץ. יש לכם כל כך חכמה, ואתם עובדים חתיכת עץ? אמר לו מנשה, אם אתה היית בזמן שלנו, היית 'הולך על ארבע' לעבוד עבודה זרה. וכמו שאמרנו, כי היה אז יצר הרע גדול מאד.

4. לכאורה יש כאן גם עוד מצוה רביעית כפי שהתורה כתבה בהתחלה, "הֲכֵה תִכֶּה אֶת יְשִׁבִי הָעִיר הַהִיא לְפִי חֶרֶב", מדוע לא מנו זאת מוני המצוות? אבל היות שהמצוה הזאת כבר כתובה במקום אחר, שהרי התורה כבר לימדה אותנו שמי שעובד עבודה זרה חייב מיתה, לכן לא ספרו אותה כאן מוני המצוות כעוד מצוה נוספת, כי היא כבר כתובה למעלה.

רחמים על-טבעיים

התורה כאן אומרת, בסוף הקטע הזה של עיר הנדחת, "וְנָתַן לָךְ רַחֲמִים וְרַחֲמָהּ וְהִרְבָּה, פֶּאֶשֶׁר נִשְׁפָּע לְאַבְתִּיךָ" (י"ג, י"ח). מה הקשר? האם בגלל שאתה שורף את עיר הנדחת ואת כל הרשעים האלה, אז הקב"ה יתן לך רחמים? מה כוונת הפסוק? רבנו ה'אור החיים' מביא ואומר, סיפרו לנו הישמעאלים, כת הרוצחים במאמר המלך, כי יש להם חשק גדול בשעה שהורגים אדם, ונכרתה מהם שורש הרחמים והיו לאכזר. כלומר, הטבע הוא שמי שהורג - אז הוא מקבל מידת אכזריות עד שהוא אוהב עוד להרוג ועוד להרוג. ולכן כאן בא הקב"ה ואומר, תדע, כאשר אתה מקיים את המצוה הזו, והורג את אנשי עיר הנדחת, אל תדאג, לא תיכרת ממך מידת הרחמים! הקב"ה יתן לך בלבך את מדת הרחמים, ותמשיך להיות יהודי רחמן.

מידה כנגד מידה: רחמים גוררים רחמים

במסכת יבמות (דף ע"ט ע"ב) רבותינו אומרים, שעם ישראל יש להם שלוש מדות. רחמים, גומלי חסדים וביישנים. והגמרא אומרת במסכת ביצה (דף ל"ב ע"ב), כל מי שאין לו רחמנות, הוא לא מזרעו של אברהם אבינו. שנאמר, "ונתן לך רחמים ורחמך והרבך כאשר נשבע לאבותיך". מכאן שמי שהוא מזרע אברהם, יש לו רחמנות. ומי שלא מזרע אברהם, אין לו רחמנות. רחמנות זו מדה גדולה. לפעמים האדם חושב אני ריחמתי על אחרים ונתתי להם, מרגיש שהפסיד משהו, אבל זה לא נכון. **האמת היא שאם ריחמת על אחרים - אתה גורם שירחמו עליך מהשמים. כאשר אדם מרחם - מרחמים עליו** (כך כתוב בגמרא במסכת שבת דף קנ"א ע"ב). כי הקב"ה מתנהג בדרך של 'מדה כנגד מדה לא בטלה'. אתה אוהב את האחרים - תזכה שיאהבו אותך. אתה עוזר לאחרים - אתה זוכה שיעזרו לך.

הצום הוא לא המטרה, אלא השינוי הפנימי

בספר זכריה (פרק ז' פסוק ג' והלאה) מובא, כי כאשר נבנה בית המקדש השני, שאלו את הנביאים, עד עכשיו אנחנו היינו צמים בארבעת הצומות, צום גדליה, עשרה בטבת, שבעה עשר בתמוז, תשעה באב. עכשיו שנבנה בית מקדש, נמשיך לצום או לא? מה ענה להם הקב"ה? אדם עושה פעולה כדי שזה ישפיע עליו. אם אתם צמתם - "הצום צמתוני אני?". האם בזה אני צם? כי המטרה שלי זה לא עצם הצום, אלא העיקר הוא שתעשו חסד, תרחמו על אחרים. תקיימו "ונתן לך רחמים ורחמך והרבך". **תמיד תסתכל על מי שמולך, ותשתדל לעזור לו!**

לא ישמעו איש שפת רעהו

הגמרא מביאה במסכת נדרים (דף ס"ו ע"ב) סיפור ממש מעניין, אולי גם מצחיק. יהודי אחד מבבל נסע לארץ ישראל והתחתן עם אשה מארץ ישראל. הארמית המדוברת בבבל ובארץ ישראל לא היתה אותו דבר, יש הרבה שינויים⁵. אמר לה: "תבשלי לי שני תרי טלפחי" - שני עדשים, זה כמו שאנחנו אומרים 'תביא קצת', אבל היא היתה אשה תמימה, בישלה לו שני עדשים כפשוטו. מה היא הבינה? אמר שניים. לקחה שני עדשים ובישלה אותם בסיר, והביאה לו צלחת שיש בה שני עדשים. כעס. למחרת אמר לה: "תבשלי לי סאה עדשים", כמות גדולה. אבל היא הבינה סאה עדשים כפשוטו, הביאה שק גדול, סאה עדשים, ובישלה לו. לא הביאה לו צלחת רגילה, אלא קערה ענקית. כמה שיאכל - לא יספיק להגיע למחצה לשליש ולרביע... טוב, מה יש לו לעשות? אכל. למחרת אמר לה: "תביאי לי תרי בוציני" - הוא התכוון שני אבטיחים. אבל בשפה שלה, בארמית

נבהל ונזהר. אוי, שורפים את העיר, "והיתה תל עולם לא תבנה עוד", העיר תמיד תישאר ככה חריבה, מביאים את כל הרכוש ומניחים את הכל ברחוב, "וְשָׂרְפָתָּ בָאֵשׁ אֶת הָעִיר וְאֶת כָּל שְׁלָלָהּ כְּלִיל לֵה' אֱלֹקֶיךָ... וְלֹא יִדְבַק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם". אבל חז"ל למדו בתורה שבעל פה שיש כאן כמה פתחים. התורה באה בשביל לחזק אותנו שלא ניכשל בעוון הנורא של עבודה זרה. כי היצר הרע של העבודה זרה היה מאד מאד גדול, ומאד מבלבל את האדם לחטוא, ולכן היה צריך להוסיף גדר ואזהרה להרתיע את האדם שלא יתקרב לזה חלילה.

איש מסכן שהציל עיר שלמה

יש פסוק בקהלת (ט' י"ד-ט"ו), "עִיר קִטְנָה וְאֶנְשֵׁים בָּהּ מְעֻט, וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל, וְסָבַב אֹתָהּ, וּבָנָה עָלֶיהָ מְצוּדִים גְּדֹלִים. וּמָצָא בָּהּ אִישׁ מְסָפֵן חָכֵם, וּמָלַט הוּא אֶת הָעִיר בְּחֻכְמָתוֹ". במסכת נדרים (דף ל"ב ע"ב) רבותינו מסבירים, שהפסוק הזה מדבר על הגוף של האדם. הגוף של אדם הוא כמו 'עיר קטנה', יש לנו מאתים וארבעים ושמונה איברים - עיר קטנה, זה לא עיר של אלפי אנשים... **וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל** - זה היצר הרע, 'וְסָבַב אֹתָהּ, וּבָנָה עָלֶיהָ מְצוּדִים גְּדֹלִים'. אבל 'מָצָא בָּהּ אִישׁ מְסָפֵן חָכֵם, וּמָלַט' והציל - **הוא את העיר בְּחֻכְמָתוֹ**.

שואל רבי ישראל סלנט זצ"ל, הנה העיקר חסר מן הספר, הפסוק לא סיפר לנו איך האיש המסכן הציל את העיר. הפסוק סיפר שהיצר הרע בנה על העיר - על האדם מצודים גדולים, חומות גבוהות, דלתיים וברית. אבל על האיש המסכן שהציל את העיר הפסוק לא סיפר ולא גילה לנו, מהי היתה חכמתו הגדולה, איך באמת הוא הציל את העיר?

הדמיון ככלי של יצר הרע

אלא מסביר הרב כך, **הכל פועל לפי הדמיון**. אומר הרב, היצר הרע נותן לאדם לדמיון, אם הוא לא יעשה את העבירה הזאת - הוא לא יכול לחיות. אבל בא האיש החכם ומלמד את האדם שזה לא נכון, אין חומה ואין כלום, זה הכל דמיון⁶.

היצר הרע מראה לאדם, אוי, חומות גבוהים, אתה לא יכול לחיות אם לא תעשה את העבירה הזאת, אתה מוכרח וחייב לעשות אותה. אבל זה הבל! שקר! **יצר הרע לא קיבל את התורה שכתוב בה (שמות כ"ג, ז') "מדבר שקר תרחק", ולכן הוא משקר על האנשים**.

איך כתוב בפרקי אבות (ד', כ"ב)? "ואל יבטיחך יצרן שהשאלו בית מנוס לך". יצר הרע אומר לבן אדם, אל תפחד, הרי על הקבר שמים בטון, וכך לא יוכלו מלאכי החבלה לצער אותך... הוא מבטיח לו - "השאלו בית מנוס לך". אבל הוא משקר. הוא מראה שיש כאן חומות גבוהים, וקשה להצליח להתגבר.

כוחו של היצר הטוב לגרש את הדמיון

והנה בא היצר הטוב ואומר לאדם: 'בני, הכל הבל, הבל. תתנתק. תוציא את זה מהראש שלך! אין פה שום הנאה ושום תענוג, אם אדם מקשיב לו - מיד הוא ניצל.

ובאמת אנחנו רואים איך בעלי תשובה, בן פורת יוסף, רבבות! מי שהיו שקועים בחמשים שערי טומאה חזרו בתשובה שלמה. איך הם יצאו מזה? אלא זו העצה של היצר הטוב, להבין שהכל דמיון בלבד. אתה מכניס בראש, ברוך ה', אני חייתי ואני אחיה, אבל בכל מחיר לא אכשל בדבר עבירה חס ושלום. היצר הרע מכניס הרבה דמיון, אבל כנגדו צריך להכניס לראש את האמת של התורה - ומיד הוא מתבטל.

5. הכדור הפלאי...

היה פעם איזה בחור בישיבה, שהיה צריך לעשות ניתוח, אבל הוא מאד פחד מהניתוח הזה! בא אחד מהרבנים, שהוא למד קצת פסיכולוגיה ואמר לו, אני אתן לך 'כדור' שיתן לך להיות רגוע, יוריד לך את הפחד, ויחזק אותך להאמין שלא יקרה לך כלום. "לא תאונה אליך רעה, ונגע לא יקרב באהלך" (תהלים צ"א, י'). הבחור שמח והסכים, והרב נתן לו את הכדור. אחרי הניתוח שאל אותו הרב איך עבר הניתוח, אמר לו התלמיד: ברוך ה', באמת הייתי רגוע, כל הניתוח עבר טוב מאד. אבל אחר כך הרב הזה סיפר לרבנים: אתם יודעים מה נתתי לו? כדור אקמול בלבד! אבל כיון שהבחור הבין שהוא מקבל כאן כדור משהו מיוחד לניתוח, הצליח לעבור את הניתוח בשלווה ובשלום, כי הדמיון מאד מאד פועל על האדם.

6. כך אנחנו רואים גם בשפה הערבית של היום, השפה ערבית של התוניסאים היא לא כמו השפה הערבית של המרוקאים, כך גם הערבית של המרוקאים והעיראקים לא אותו דבר. אמנם הכל נקרא 'ערבית', אבל יש שינויים והבדלים...

רגזנותו. זהו זה מה שהרוויח. הרוויח שהוא התרגז, זה הכל! אבל באמת הוא לא הרוויח כלום ע"י ההקפדה שלו.

לא להתקרב, אבל כן לקרב!

ובנוסף, "דבֿרֿי חִכְמִים - בְּנִיחַת נְשָׁמַיִם" (קהלת ט' י"ז). זו העצה השניה להצליח לחיות בשלום ובשלוה. אחרי שעברנו את תשעה באב ברוך ה', צריך להמשיך להרבות שלום. יהי רצון שנזכה ונשתדל להיות בהבנה בין אחד לשני. גם בינינו ובין החילונים. **אמנם לא נתקרב אליהם כדי שלא נדבק בדברים הלא טובים שלהם.** אבל מה? לא לשכוח שגם הם יהודים. אחים שלנו הם! פעם הלכתי לחופה בשומרון, אחר כך רציתי לחזור, החתן אמר לחבר שלו, "תקח את הרב לבני ברק". נכנסתי לאוטו, אומר לי הנהג: "אני חילוני!". אמרתי לו: **"אבל אתה אח שלי! שנינו יהודים. בגלל שיש לך דעות אחרות, אתה לא נעשית ערבי, אתה לא נעשית נוצרי, אתה אח שלי"**. כך הורדתי לו את הטון הגבוה והמרחק שהוא חשב שיש.

שנזכה בעזרת ה' יתברך תמיד לחיות בשלום, באהבה ואחוה בינינו ובין כל עם ישראל. ונזכה לקרב כל אחד ואחד לאבינו שבשמים.

מי שבירך אבותינו הקדושים אברהם, יצחק ויעקב, משה ואהרן, דוד ושלמה, הוא יברך את כל קהל השומעים, **כל קהל הקוראים בגליונות, בעלונים.** בעזרת השם יתברך, שיזכו לברכה מרובה. והקב"ה ישמור את כל אחינו בית ישראל מכל פגע, מכל דבר רע, ונזכה כולנו לגאולה השלמה, נזכה לסיים את 'בין הזמנים' מתוך בריאות ונחת, ולא נשמע שום שבר בשום אחד מעם ישראל. אמן כן יאמר ה'.

של ארץ ישראל, בוציני פירושה נרות², אז היא הבינה שתי נרות. איך היו מדליקים נרות? לוקחים כוס, שמים בו מים, שמים בו שמן, ופתילה, ומדליקים. הביאה לו שתי נרות.

כניעה שהביאה לברכה

אמר: "איזו טיפשה זאת!". ואז בכעס שלו אמר לה, "תלכי תשברי אותם ארישא דבבא", על הראש של הדלת, בבא זה דלת, שער. אבל מה הבינה המסכנה האישה הזאת? לשבור על ראשו של רב העיר, התנא הקדוש בבא בן בוטא. הלכה לשם וראתה את התלמידים מסביבו יושבים ולומדים תורה מפיו, לקחה את שתי הנרות וזרקה אחד על הראש שלו, וגם את השני על הראש שלו. התלמידים מיד קמו בסערה: "מה קרה?". אבל בבא בן בוטא היה סבלן. קרא לה: "בואי, בואי. למה עשית לי ככה? מה עשיתי לך?". והיא אמרה לו: "בעלי כך ציווני". במקום לכעוס ולהקפיד עליה, ברך אותה ואמר לה: "את שמעת בקול בעלך, יהי רצון שתזכי לשני בנים גדולים וצדיקים כמו בבא בן בוטא". **איזו מידה של סבלנות מופלאה. סבלנות לסלוח וסבלנות לרחם על השני!** כשאתה תתרגז ותכעס, מה תרוויח?

סבלנות - יסוד היסודות לשלום בית

הרבה אנשים באים ומבקשים: "הרב, ברכה לשלום בית". אני אומר להם: אם תנהגו בסבלנות - אז בעזרת השם יהיה לכם שלום בית. ואם לא תנהגו בסבלנות - גם מאה ברכות לא יעזרו לכם. **סבלנות זה יסוד היסודות לשלום בית, לאהבה ואחוה, שלום ורעות.**

אדם ירגיל את עצמו, עם החברים שלו, עם השכנים שלו, להיות ברוגע. לחשוב טוב מה אני מרוויח מהכעס הזה? רבותינו אומרים במסכת קדושין (דף מ' ע"ב), רגזן, לא עלתה בידו אלא

7. כמו שאומרים על רבי שמעון בר יוחאי, "בוצינא קדישא", נר קדוש.

באזכרה בבית

ביום ראשון י"ט אב עלה מרן ראש הישיבה שליט"א עם בני המשפחה לציונו של הסבא החסיד רבי רפאל מאזוז זצ"ל, בהר הזיתים בירושלים

ביום חמישי ט"ז אב התקיים מעמד קבלת פנים לידיד הישיבה הנגיד ר' צבי עמאר הי"ו לרגל עלייתו לארץ, בהשתתפות מרן ראש הישיבה שליט"א, מרן הראשון לציון הגאון הרב דוד יוסף שליט"א, הגאון הרב רפאל הכהן שליט"א ראש מוסדות "יתד התשובה", ועוד רבנים ואישי ציבור.

הגאון הרב חננאל הכהן שליט"א ראש ישיבת "לבנימין אמר" ומוסדות "חכמת רחמים" עלה למעונו של מרן ראש הישיבה שליט"א להתייעצות לקראת שנת הלימודים הבעל"ט

יו"ל ע"י: ישיבת "כסא רחמים"

המרכז: רח' הרב עוזיאל 26 בני ברק | 1700-50-51-52

עורך: הרב דוד נחום הגהה וביקורת: הרב יהושע כהן

להערות והארות: a0733718074@gmail.com | ליצירת קשר: 0533-121357

לקבלת העלון במייל שלחו בקשה ל: ktr1700505152@gmail.com

